

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

О.Б. Жильцов

«30» 01 2020 р.

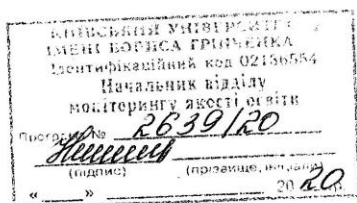
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОДФС.01 ЛЮДИНОЗНАВСТВО: інтегрований курс
МОДУЛЬ «ПЕДАГОГІЧНА АНТРОПОЛОГІЯ»**

для студентів

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

освітніх програм 012.00.01 Дошкільна освіта, 013.00.01 Початкова освіта

Київ 2020

Розробники:

Мойсак Олександр Данилович, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Мельник Інна Сергіївна, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Антипін Євген Борисович, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Мойсак Олександр Данилович, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Мельник Інна Сергіївна, доцент кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Антипін Євген Борисович, старший викладач кафедри педагогіки та психології Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології
Протокол від 10 січня 2019 року № 1
Завідувач кафедри педагогіки та психології (Іванюк Г.І.)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 012.00.01 Дошкільна освіта
17.01. 2019 р.
Гарант освітньої програми (Половіна О.А.)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми 013.00.01 Початкова освіта
_____. _____. 2019 р.
Гарант освітньої програми (Бондаренко Г.Л.)

Робочу програму перевірено
21.01. 2019 р.
Заступник директора (Машовець М.А.)

Пролонговано:

на 2019/2020 н.р. (Т.Ч.Вашон), «15» 01 2020 р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____, «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____, «__» 20__ р., протокол №__

Опис навчальної дисципліни «Людинознавство»

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Людинознавство		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	10/300	
Курс	I	I
Семестр	I (6/180) II (4/120)	I (6/180) II (4/120)
Кількість змістових модулів з розподілом:	3	
Обсяг годин, в тому числі:	300	300
Аудиторні	140	40
Модульний контроль	20	-
Семестровий контроль	60	60
Самостійна робота	80	200
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен
Модуль «Анатомія, фізіологія людини з основами медичних знань»		
Курс	I	I
Семестр	I	I
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	42	12
Модульний контроль	6	-
Семестровий контроль	15	15
Самостійна робота	27	63
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен
Модуль «Психологічна антропологія»		
Курс	I	I
Семестр	I	I
Обсяг кредитів	3	3
Обсяг годин, в тому числі:	90	90
Аудиторні	42	12
Модульний контроль	6	-

Семестровий контроль	15	15
Самостійна робота	27	63
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен
Модуль «Педагогічна антропологія»		
Курс	I	I
Семестр	II	II
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	56	16
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	30	30
Самостійна робота	26	74
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

МОДУЛЬ «ПЕДАГОГІЧНА АНТРОПОЛОГІЯ»

1. Опис модуля «Педагогічна антропологія»

Модуль «Педагогічна антропологія»		
Курс	I	I
Семестр	II	II
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, в тому числі:	120	120
Аудиторні	56	16
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	30	30
Самостійна робота	26	74
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета і завдання модуля «Педагогічна антропологія»

Мета навчальної дисципліни - систематизація та інтеграція теоретичних знань про людину, її освіту та розвиток; формування у майбутніх вихователів ЗДО та вчителів початкових класів ЗЗСО гуманістичного світогляду як основи особистісно-професійної й здоров'язберігальної діяльності.

Завдання дисципліни:

- формувати уявлення про основи сучасної педагогічної антропології як цілісного знання про дитину;
- формувати вміння використовувати знання педагогічної антропології для осмислення власного життєвого й педагогічного досвіду;

- створювати умови для осмислення студентами власної педагогічної позиції на засадах гуманізму;
- розвивати вміння проектувати програми особистісно-професійного розвитку з урахуванням індивідуальних та психологічних особливостей;
- формувати професійно значущі якості студентів у процесі самостійного опрацювання навчального матеріалу;
- стимулювати самовиховання, самовдосконалення та самоосвіту студентів.

3. Результати навчання за дисципліною

- вміти застосовувати здобуті теоретичні знання у науковій та науково-дослідній діяльності студента, а також у практичній роботі педагога з дітьми для збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу (ПРН-9);

- вміти на основі здобутих уявлень про цілісне буття людини аналізувати дані про наявний індивідуальний розвиток кожної дитини та прогнозувати, планувати й реалізовувати її індивідуальну освітню траєкторію для подальшого розвитку (ПРН-13 (5)).

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Модульний контроль	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Основи педагогічної антропології							
1. Педагогічна антропологія як міждисциплінарна галузь людинознавства		2	2				2
2. Предмет і завдання педагогічної антропології		2	2				2
3. Концептуальні основи розвитку педагогічної антропології		2	2	2			2
Модульний контроль	2						
Разом	2	6	6				6
Змістовий модуль 2. Виховання як соціокультурний процес							
1. Чинники впливу на формування і розвиток особистості		2					
2. Культурне середовище людини як антропологічний феномен		2	2				2

3. Національний характер виховання і полікультурний підхід		2	2				2
4. Методи виховання та їх класифікація		2	2	2			2
Модульний контроль	2						
Разом	2	8	6	2			6
Змістовий модуль 3. Функціонування сучасних закладів дошкільної та початкової освіти з позицій педагогічної антропології							
1. Навчання, виховання, розвиток особистості в антропологічному контексті		2	4				4
2. Організація особистісно-орієнтованої діалогічної взаємодії		2	4	2			4
Модульний контроль	2						
Разом	2	4	8	2			8
Змістовий модуль 4. Підготовка педагога: антропологічний контекст							
1. Педагогічна антропологія в розвитку людинознавчого світогляду педагога		2	2				2
2. Антропологізм професійної компетентності вихователя/вчителя		2	4	2			4
Модульний контроль	2						
Разом	2	4	6	2			6
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього	8	22	26	8			26

Тематичний план для заочної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт					
	Аудиторна:					Самостійна
	Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1. Основи педагогічної антропології						
1. Педагогічна антропологія як міждисциплінарна галузь людинознавства						8
2. Предмет і завдання		2				6

педагогічної антропології							
3. Концептуальні основи розвитку педагогічної антропології			2				6
Модульний контроль							
Разом		2	2				20
Змістовий модуль 2. Виховання як соціокультурний процес							
1. Чинники впливу на формування і розвиток особистості							8
2. Культурне середовище людини як антропологічний феномен			2				6
3. Національний характер виховання і полікультурний підхід							8
4. Методи виховання та їх класифікація		2					6
Модульний контроль							
Разом		2	2				28
Змістовий модуль 3. Функціонування сучасних закладів дошкільної та початкової освіти з позицій педагогічної антропології							
1. Навчання, виховання, розвиток особистості в антропологічному контексті		2					6
2. Організація особистісно-орієнтованої діалогічної взаємодії			2				6
Модульний контроль							
Разом		2	2				12
Змістовий модуль 4. Підготовка педагога: антропологічний контекст							
5. Педагогічна антропологія в розвитку людинознавчого світогляду педагога			2				6
6. Антропологізм професійної компетентності вихователя/вчителя				2			8
Модульний контроль							
Разом				2			14
Підготовка та проходження контрольних заходів							
Усього		6	8	2			74

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основи педагогічної антропології

Тема 1. Педагогічна антропологія як міждисциплінарна галузь людинознавства

Антропологія як наука про людину. Антропологічний принцип у науках про людину. Поняття педагогічної антропології. Місце педагогічної антропології в системі наук про людину. Специфіка педагогічної антропології як галузі сучасного людинознавства. Інтерактивний та цілісний характер педагогічного людинознавства.

Основні поняття теми: антропологія, педагогічна антропологія, філософська антропологія, культурна антропологія, психологічна антропологія, педагогіка, виховання.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,2]

Додаткові: [1,6, 8]

Тема 2. Предмет і завдання педагогічної антропології

Актуальність антропологічного знання для сучасної теоретичної та практичної педагогіки. Зв'язок педагогічної антропології з іншими галузями педагогіки. Предмет, мета, завдання сучасної педагогічної антропології. Основні ідеї та досягнення педагогічної антропології. Антропологічна проблематики сучасної педагогіки (способи пізнання людини як вихователя й вихованця, проблема виховання людини людиною, виховання людини суспільством).

Основні поняття теми: педагогічна антропологія, педагогіка, виховання.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,3]

Додаткові: [5, 6, 8]

Тема 3. Концептуальні основи розвитку педагогічної антропології

Еволюція педагогічної антропології. Характеристика поняття «антропологія». Коротка історія розвитку антропології в Україні. Принципи антропологічного підходу до освіти людини, висунуті М.І.Пироговим. Внесок К.Д.Ушинського у розвиток педагогічної антропології. Людина як жива істота, частина природи. Значення людини в природі. Концепція людини в педагогічній антропології: людина як цілісність, як єдність матеріального, чуттєвого, духовного та раціонально-дієвого буття.

Основні поняття теми: людинознавство, педологія, культуровідповідність виховання, виховне мистецтво.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1,4]

Додаткові: [3, 7, 9]

Змістовий модуль 2. Виховання як соціокультурний процес

Тема 4. Чинники впливу на формування і розвиток особистості

Категорія розвитку людини в системі понять педагогічної антропології. Дитина як представник людського роду. Особливості прояву дитиною сутнісних людських властивостей. Розвиток як характеристика людини. Основні характеристики процесу розвитку дитини. Філогенез та онтогенез людини, їх взаємозв'язок та розвиток. Основні закономірності та характеристики процесу розвитку дитини. Грамотне антропологічне ставлення до дитини – основа гуманістичних педагогічних систем. Оптимізація взаємодії дитини та дорослої людини.

Основні поняття теми: освіта, культура, гуманізація, розвиток людини, середовище.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1, 4]

Додаткові: [1, 6, 8]

Тема 5. Культурне середовище людини як антропологічний феномен

Культура як багатозначне поняття та предмет наукового дослідження. Культура як явище. Різні підходи до культури. Основні концепції культури. Культура як умова розвитку людини. Функції людини в культурі. Принципи взаємодії людини й культури. Умови оптимальної взаємодії людини й культури. Поняття «базова культура особистості».

Основні поняття теми: культура, культурна людина, типи культури, горизонтальні шари культури, субкультура, базова культура.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1, 3]

Додаткові: [1, 6, 8]

Тема 6. Національний характер виховання і полікультурний підхід

Загальнолюдські цінності. Вплив світової культури на становлення ціннісних орієнтирів. Національне виховання. Поняття про полікультурність. Виховний ідеал.

Основні поняття теми: цінності, мораль, виховання, культура, суспільство.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1, 2]

Додаткові: [1, 4, 10]

Тема 7. Методи виховання та їх класифікація

Поняття про виховання. Виховання і соціалізація, індивідуалізація. Інститути соціалізації. Типи взаємозв'язків між навчанням і вихованням.

Поняття мети виховання: завдання, загальна та спеціальна цілі сучасного виховання. Засоби та методи виховання. Методи формування свідомості, методи формування поведінки, методи формування почуттів і ставлення, методи діяльності. Загальні соціальні інститути виховання: поняття і зміст.

Основні поняття теми: виховання, соціалізація, індивідуалізація, методи виховання, засоби виховання.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1, 4]

Додаткові: [1, 10]

Змістовий модуль 3. Функціонування сучасних закладів дошкільної та початкової освіти з позицій педагогічної антропології

Тема 8. Освіта, навчання, виховання, розвиток особистості в антропологічному контексті

Розвиток людини як антропологічна характеристика. Антропологічне ставлення до дитини – основа гуманістичних педагогічних систем. Оптимізація взаємодії дитини та дорослої людини. Виховання як специфічно людський спосіб буття й професійної діяльності. Протиріччя виховання як суб'єктивного явища. Виховання та культура. Сучасні цілі й завдання виховання.

Основні поняття теми: освіта, навчання, виховання, виховний процес, виховна взаємодія.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1, 2, 3]

Додаткові: [1, 6, 8, 10]

Тема 9. Організація особистісно-орієнтованого діалогічного навчання

Індивідуалізація навчання і виховання. Діалектика інтелектуальної та емоційної сфери креативності та рефлексії, тіла й духу в гармонійному розвитку людини. Інтерактивні методи навчання. Діалог та творча співпраця учасників освітнього процесу. Антропологічна педагогіка підтримки дитини в активному засвоєнні простору свого буття.

Основні поняття теми: індивідуалізація навчання, особистісно орієнтоване навчання, діалогічне навчання.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1, 2]

Додаткові: [1, 2, 6]

Змістовий модуль 4. Підготовка педагога: антропологічний контекст

Тема 10. Педагогічна антропологія в розвитку людинознавчого світогляду педагога

Суспільна значущість професії вчителя/вихователя, його функції (навчальна, виховна, розвивальна). Поняття педагогічної діяльності, її структура. Формування творчої особистості дитини в процесі навчання й

виховання як загальна мета діяльності педагога. Мотив педагогічної діяльності як внутрішня рушійна сила педагога (ідеали, професійні інтереси, переконання, соціальні установки, професійні цінності, потреби).

Основні поняття теми: педагог, педагогічна діяльність, мотив педагогічної діяльності, професійний світогляд.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1, 2]

Додаткові: [1, 2, 6]

Тема 11. Антропологізм професійної компетентності вихователя/вчителя

Педагогічні дії як прояв педагогічних умінь. Класифікація педагогічних умінь (дидактичні, виховні, соціально-перцептивні, комунікативні, прогностичні, організаторські, конструктивні тощо). Сутність поняття “педагогічна майстерність”, характеристика складових частин професійної майстерності педагога. Творчість педагога. Сформованість творчого педагогічного мислення.

Основні поняття теми: педагогічна майстерність, педагогічна творчість, творче мислення, професійна компетентність.

Рекомендовані джерела:

Основні: [1, 2]

Додаткові: [1, 2, 6]

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	3	3	4	4	2	2	2	2
Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3	4	4	3	3
Відвідування практичних занять	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	3	20	3	30	4	30	3	20
Робота на практичному занятті	10	1	10	1	10	1	10	1	10

Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	10	-	-	-	-	-	-		
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
	Разом	-	67	-	78	-	77		66
Максимальна кількість балів: 288									
Розрахунок коефіцієнта: 288/60									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Завдання для самостійної роботи	Кількість годин	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Основи педагогічної антропології		
- скласти термінологічну карту формування поняттєвого апарату педагогічної антропології	6	5
Змістовий модуль 2. Виховання як соціокультурний процес		
- розробити модель організації самовиховання студента.	6	5
Змістовий модуль 3. Функціонування сучасних закладів дошкільної та початкової освіти з позицій педагогічної антропології		
- підготувати есе “Організація людинознавчої освіти” (за досвідом проходження практики в закладах освіти).	8	5
Змістовий модуль 4. Підготовка педагога: антропологічний контекст		
- розробити модель людинознавчого світогляду педагога	6	5
Всього:	26	20

Критерії оцінювання завдань самостійної роботи

Критерії	Обґрунтування критеріїв	Бали
Розуміння завдання	- робота демонструє точне розуміння завдання	1
	- включені матеріали, що безпосередньо розкривають теми або опосередковані до неї	0,5
	- включені матеріали, що не мають безпосереднього відношення до теми, зібрана інформація не аналізується і не оцінюється	0
Повнота розкриття теми	- тема розкрита повністю	1
	- часткове розкриття теми	0,5

	- виконане завдання не відповідає темі	0
<i>Логіка викладу інформації</i>	- логічне й структуроване викладення матеріалу	1
	- порушення логіки й структури викладу	0,5
<i>Креативність</i>	- унікальність роботи, велика кількість оригінальних прикладів, у роботі присутні авторські знахідки	1
	- стандартна робота, не містить авторської індивідуальності	0,5
<i>Культура змістового наповнення відповідей</i>	- орфографічно правильно оформлена робота з точки зору граматики, стилістики	1
	- присутні не грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0,5
	- грубі помилки з точки зору граматики, стилістики, орфографії	0
Всього		5 балів

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі тестування, що охоплює 25 питань з таких категорій, як: аналіз, синтез, використання, знання, оцінювання, розуміння. Тривалість проведення модульного контролю: 60хв. на кожного студента. Максимальна кількість балів: 25 балів. Критерії оцінювання: кожне питання оцінюється в 1 бал.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Форма проведення: 1 усне питання та тестування (30 питань). Тривалість проведення: 2 год. на кожного студента. Максимальна кількість балів: 40 балів. Критерії оцінювання: усне питання – 10 балів, тестування – по 1 балу за кожне питання.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Взаємозв'язок понять «гуманізм», «антропоцентризм», «антропологізм».
2. Антропологізм як чинник гуманізації освіти
3. Функції різних галузей антропологічного знання
4. Людинознавчі джерела педагогічної антропології
5. Співвідношення понять «педагогічна антропологія», «антропологічна педагогіка», «філософія освіти»
6. Антропологічне спрямування як шлях модернізації сучасної освіти
7. Навчання і виховання як антропологічний процес
8. Природовідповідність та культуровідповідність навчання і виховання
9. Вимоги до організації антропологічно бездоганного освітнього процесу
10. Антропологічна спрямованість освітніх інновацій
11. Принципи антропологічно спрямованої діяльності педагога

12. Складові моделі професійного розвитку педагога
13. Вимоги педагогічної антропології до сучасного педагога
14. Історія поняття «антропологія».
15. Історія поняття «педагогічна антропологія».
16. Диференціація антропологічного знання.
17. Предмет, мета, завдання педагогічної антропології, її гуманістична спрямованість.
18. Місце педагогічної антропології в системі наук про людину.
19. Інтегративний та цілісний характер педагогічної антропології.
20. Історія розвитку педагогічної антропології в Україні та за кордоном.
21. Зародження антропологічного підходу в педагогіці.
22. Людина як предмет педагогічної антропології.
23. Соціальність та розумність людини.
24. Гуманітарна парадигма педагогічної антропології.
25. Розвиток як характеристика людини.
26. Чинники, що впливають на формування людини.
27. Культура як антропологічний феномен.
28. Основні типи культури.
29. Виховання як спосіб людського буття та професійної діяльності педагога.
30. Умови ефективності виховного процесу.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Рекомендовані джерела

Основні (базові)

1. Аносов І. П. Педагогічна антропологія: Навч. посіб. / І. П. Аносов / Мелітопольський держ. пед. ун-т. — К. : Твім інтер, 2005. — 264 с.
2. Батлина Л.В. Основи людинознавства. Людина в цілому : навч. посібник / Л.В. Батліна. - К. : КНТ, 2008. – 329 с.
3. Возняк А.Б. Педагогічна антропологія : навч. посіб. / А.Б.Возняк ; Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. - Дрогобич : РВВ Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2011. – 190 с.

4. Задорожна-Княгницька Л.В. Педагогічна антропологія (навчальний посібник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів) / Л.В.Задорожна-Княгницька. – Запоріжжя : ПП «РДЦ Дизайн Груп», 2015 р. – 208 с.

Допоміжні

1. Головка Б. А. Філософська антропологія: Навч. посібник / Б. А. Головка / Національний аграрний ун-т. — К., 1997. — 239 с.
2. Зязюн І.А. Педагогічна майстерність: підручник / Л.В.Крамущенко, І.Ф.Кривонос, О.Г.Мирошник, В.А.Семиченко. Академія педагогічної майстерності / Іван Андрійович Зязюн (ред.). — 3-тє вид., допов. і переробл. — К. : СПД Богданова А. М., 2008. — 376 с.
3. Кот О. П. Питання становлення педагогічної антропології в зарубіжній науці [Електронний ресурс] / О.П.Кот. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2011_20/files/P2011_29.pdf. — Назва з екрану.
4. Кравцова Т. О. Основні тенденції вивчення дитини у творчості представників вітчизняної педології початку ХХ століття [Електронний ресурс] / Т. О. Кравцова. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nz_p/Ped/2009_87/statty/24.pdf.— Назва з екрану.
5. Окса М. М. Предмет і методи сучасної педагогічної антропології та їх характеристика / М. М. Окса // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. – Мелітополь, 2006. – С. 170-188. – (Серія: Педагогіка. – Вип. 7).
6. Приходько В.В. Педагогічна антропологія і вища школа: навч. посіб. для студ. ВНЗ / В.В.Приходько, В.Й.Бочелюк / Національна металургійна академія України; Дніпропетровський гуманітарний ун-т. — Д. : Пороги, 2008. — 350 с.
7. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X - поч. ХХ ст.): Нариси / М. Д. Ярмаченко, Н. П. Калениченко та ін. - К.: Рад. школа, 1991. — 650 с.
8. Сегеда С. П. Антропологія: Навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / С. П. Сегеда. — К. : Либідь, 2001. — 335 с.
9. Сухомлинська О. В. Нариси історії українського шкільництва (1905-1933): Навч. посібник / Міжнародний фонд «Відродження» / О. В. Сухомлинська, Н. П. Калениченко, Ж. Д. Ільченко, Н. Б. Копиленко, Т. О. Самоплавська / За ред. О. В. Сухомлинської. - К. : Заповіт, 1996. — 304с. — (Трансформація гуманітарної освіти в Україні).
10. Сухомлинська О.В. Проблема «природа – виховання» в педагогічній теорії і шкільній практиці України 20 – 30-х рр. / О.В.Сухомлинська // Педагогіка і психологія. – 1997. – №2. – С.73 – 80

7. Навчально-методична карта навчальної дисципліни «Людинознавство: Педагогічна антропологія»

Разом: 120 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 26 год., практичні заняття – 8 год., самостійна робота – 26 год.,

МКР – 8 год., сем. контр. - 30 год.

Модулі	Змістовний модуль I.			Змістовний модуль II.				Змістовний модуль III.				Змістовний модуль IV.		
Назва модуля	Основи педагогічної антропології			Виховання як соціокультурний процес				Функціонування сучасних закладів дошкільної та початкової освіти з позицій педагогічної антропології				Підготовка педагога: антропологічний контекст		
К-сть балів	67			78				77				66		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Теми лекцій	Педагогічна антропологія як міждисциплінарна галузь людинознавства	Предмет і завдання педагогічної антропології	Концептуальні основи розвитку педагогічної антропології	Чинники впливу на формуванні і розвиток особистості	Культурне середовище людини як антропологічний феномен	Національний характер виховання і полікультурний підхід	Методи виховання та їх класифікація	Освіта, навчання, виховання, розвиток особистості в антропологічному контексті.		Організація особистісно-орієнтованого діалогічного навчання		Педагогічна антропологія в розвитку людинознавчого світогляду педагога	Антропологізм професійної компетентності вихователя/вчителя	
Теми семінарських занять	Антропологічні основи освіти людини	Становлення і розвиток людинознавства	Антропологічні складові вітчизняної педагогічної думки		Освіта як спосіб входження людини у світ культури	Внутрішні і зовнішні рушійні сили процесу виховання	Організація виховання в закладах освіти	Антропологізм в освітніх інноваціях	Особливості антропологізації навчання і виховання (освіти)	Індивідуалізація та диференціація освітнього процесу	Критерії антропологізації освітнього процесу	Антропологічна сутність проблем розвитку людини	Антропологічні складові професійної, культурної компетентностей педагога	Педагогічна творчість та майстерність педагога

Теми практичних занять			Педагогічна антропологія: витоки, напрями, проблеми				Самовиховання як вища форма організації освітнього процесу.				Планування та організація індивідуального підходу в освітньому процесі.			Антропологічна модель сучасного педагога
Самостійна робота	5 балів			5 балів				5 балів				5 балів		
Види контролю	МКР (25 балів)			МКР (25 балів)				МКР (25 балів)				МКР (25 балів)		
Підсум. контр.	Екзамен													

Разом: 288 балів